

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

مدیریت کل نظام‌های پرداخت

اداره توسعه و تدوین مقررات نظام‌های پرداخت

مجموعه بخشنامه‌های مدیریت کل نظام‌های پرداخت

زیست بوم چک

ویرایش ۱۴۰۳

فهرست

۳	مقدمه
۴	فصل اول. تعاریف
۶	فصل دوم. قوانین و دستورالعمل‌های مرجع
۶	قوانین مرجع :
۶	دستورالعمل‌های مصوب شورای پول و اعتبار :
۷	فصل سوم. عملیات چک
۷	فرآیند تخصیص دسته چک:
۸	فرآیند ثبت نقل و انتقالات چک:
۹	فرآیند نقد کردن چک:
۹	فرآیند اخذ استعلام چک:
۱۰	فصل چهارم. کارمزد
۱۰	فصل پنجم. پرسش‌های متداول

به نام خدا

مقدمه

مجموعه حاضر، مجموعه‌ای منسجم و یکپارچه از بخشنامه‌های ابلاغی مدیریت کل نظام‌های پرداخت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در حوزه زیست بوم چک، با نظرداشت مجموعه قوانین و مصوبات مرجع می‌باشد. سامان‌دهی مقوله چک از سوی بانک مرکزی از سال ۱۳۹۳ با ایجاد سامانه چکاوک آغاز گردید و در ادامه، در سال ۱۳۹۶ با معرفی سامانه صیاد (صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک) تداوم یافته و در سنوات اخیر نیز با اجرایی شدن اصلاحیه قانون صدور چک تحت عنوان قانون «اصلاح قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی و ایجاد سامانه‌های مرتبط نظیر سامانه صیاد (پیچک) و سامانه چکاد (چک امن دیجیتال) صورت پذیرفت. لذا مجموعه پیش‌رو، دستورالعمل‌ها و مجموعه بخشنامه‌های ابلاغی مدیریت کل یادشده درخصوص طرح تحول چک را مدون نموده، که جهت بهره‌برداری و در راستای تسهیل‌گری دسترسی به مقررات ابلاغی ارائه می‌نماید.

فصل اول. تعاریف

۱. بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.
۲. موسسه اعتباری: شخص حقوقی است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» تأسیس شده و تحت نظارت «بانک مرکزی» به انجام عملیات بانکی و ارایه تمام یا بخشی از خدمات بانکی مبادرت می‌نماید.
۳. موسسه اعتباری غیربانکی: «موسسه اعتباری» است که مجاز به استفاده از نام «بانک» در عنوان خود نبوده و مجاز به اخذ سپرده قرض‌الحسنه جاری نمی‌باشد.
۴. بانک: «موسسه اعتباری» است که به موجب قانون و یا با مجوز «بانک مرکزی» در عنوان خود از نام بانک استفاده می‌کند.
۵. قانون صدور چک: «قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۵۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی آن؛
۶. قانون تجارت الکترونیکی: «قانون تجارت الکترونیکی» مصوب سال ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی؛
۷. قانون اصلاح قانون صدور چک: «قانون اصلاح قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی و اصلاحات بعدی آن؛
۸. چک: «چک» نوشته‌ای است که به موجب آن صادرکننده وجوهی را که نزد محال علیه دارد کلاً یا بعضاً مسترد یا به دیگری واگذار می‌نماید.
۹. چک عادی: «چک»ی است که اشخاص عهده «بانک»ها به «حساب جاری» خود صادر می‌کنند و دارنده آن تضمینی جز اعتبار صادرکننده آن ندارد.
۱۰. چک تضمین شده: «چک»ی است که توسط «بانک» به عهده همان «بانک» به درخواست مشتری صادر و پرداخت وجه آن توسط «بانک» تضمین می‌شود.

۱۱. داده پیام^۱: داده پیام هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهومی است که با وسایل الکترونیکی، نوری و یا فناوری‌های جدید اطلاعات تولید، ارسال، دریافت، ذخیره یا پردازش می‌شود.

۱۲. امضای الکترونیکی: وفق بند (ی) ماده (۲) «قانون تجارت الکترونیکی»، عبارت است از هر نوع علامت منضم شده یا به نحو منطقی متصل شده به «داده پیام» که برای شناسایی امضای‌کننده «داده پیام» مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱۳. چک الکترونیکی: چک الکترونیکی تبصره ماده (۱) قانون صدور چک مصوب سال ۱۳۹۷ است که صدور، دریافت، تایید اطلاعات و انتقال آن به شخص دیگر در قالب «داده پیام» صورت گرفته و صدور آن منوط به «امضای الکترونیکی» صادرکننده است و مشمول قوانین و مقررات مرتبط با چک کاغذی حسب مورد می‌باشد.

۱۴. سامانه صیاد(پیچک): سامانه‌ای است که صدور، ثبت و نقل و انتقالات چک در آن صورت می‌گیرد.

۱۵. سامانه صیاد: سامانه صدور یکپارچه الکترونیکی دسته چک و نقل و انتقال چک نزد بانک مرکزی می‌باشد.

۱۶. سامانه چکاد: سامانه چک امن دیجیتال، زیرساخت فنی صدور، تایید، انتقال و استعلام «چک الکترونیکی» می‌باشد.

۱۷. چک درون بانکی: «چک»ی است که «بانک عهده» و «بانک واگذارنده» آن یکسان باشد.

۱۸. سامانه چکاوک: عبارت است از مجموعه نرم‌افزار، سخت‌افزار و تجهیزاتی که به عنوان سامانه پردازنده مرکزی و تحت نظارت «بانک مرکزی» فعالیت می‌نماید و به اختصار «چکاوک» نامیده می‌شود.

^۱ Data Message

فصل دوم. قوانین و دستورالعمل‌های مرجع

قوانین مرجع :

- ۱/۱. [قانون صدور چک مصوب ۱۶ تیرماه ۱۳۵۵ مجلس شورای اسلامی](#)
- ۱/۲. [قانون تجارت الکترونیکی مصوب ۱۷ دی ماه ۱۳۸۲ مجلس شورای اسلامی](#)
- ۱/۳. [قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۲۳ آبان ۱۳۹۷ مجلس شورای اسلامی](#)
- ۱/۴. [اصلاحیه قانون اصلاح قانون صدور چک مصوب ۲۷ اردیبهشت ۱۴۰۰ مجلس شورای اسلامی](#)

دستورالعمل‌های مصوب شورای پول و اعتبار :

- ۱/۵. [دستورالعمل حساب جاری \(ریالی\)؛ بخشنامه شماره ۹۷/۹۳۸۹۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۳/۲۳ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی](#)
- ۱/۶. [دستورالعمل اجرایی ماده ۶ اصلاحی قانون صدور چک ۱۳۹۷؛ بخشنامه شماره ۹۹/۳۳۱۴۲۹ مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۱۶ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی](#)
- ۱/۷. [دستورالعمل ناظر بر حساب سپرده تجاری و خدمات بانکی مرتبط با آن؛ بخشنامه شماره ۰۱/۱۴۸۸۴۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۱۴ مدیریت کل مقررات، مجوزهای بانکی و مبارزه با پولشویی](#)

فصل سوم. عملیات چک

فرآیند تخصیص دسته چک:

- ۱/۱. [بخشنامه شماره ۹۵/۳۹۲۱۹۹ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۰۵؛ شیوهنامه طراحی اقلام محتوایی و ضرایب امنیتی چک](#)
- ۱/۲. [بخشنامه شماره ۹۶/۷۷۱۶۳ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۱۶؛ ابلاغ زمانبندی اجرایی سامانه صیاد \(صدور یکپارچه الکترونیکی دسته چک\)](#)
- ۱/۳. [بخشنامه شماره ۹۷/۴۰۳۵۹۱ مورخ ۱۳۹۷/۱۱/۱۱؛ ابلاغ ساعات کاری سامانه صیاد \(صدور یکپارچه الکترونیک دسته چک\)](#)
- ۱/۴. [بخشنامه شماره ۹۹/۳۵۴۹۳۸ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۰۶؛ ابلاغ مشخصات و بروشور چکهای موضوع «دستورالعمل ماده ۶ اصلاحی قانون صدور چک، مصوب سال ۱۳۹۷»](#)
- ۱/۵. [بخشنامه شماره ۹۹/۳۷۶۸۱۱ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۲۵؛ مختصات بارکد دو بعدی چکهای جدید](#)
- ۱/۶. [بخشنامه شماره ۰۰/۱۴۷۷۷۵ مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۳۱؛ نحوه تخصیص دسته چک جدید به اشخاص حقوقی \(نحوه کنترل قاعده بازگشت ۸۰ درصد از برگه‌های دسته چک قبلی و بررسی سوابق اشخاص حقوقی مجاز\)](#)
- ۱/۷. [بخشنامه شماره ۰۰/۲۷۸۹۴۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۲۴؛ ابلاغ نحوه تخصیص دسته‌چک موردی، طرح و مشخصات امنیتی چک موردی، شیوهنامه فنی و اجرایی صدور و ثبت چک تضمین‌شده در سامانه صیاد](#)
- ۱/۸. [بخشنامه شماره ۰۰/۲۹۰۴۴۲ مورخ ۱۴۰۰/۱۰/۰۵؛ ابلاغ طرح و مشخصات امنیتی چک موردی](#)
- ۱/۹. [بخشنامه شماره ۰۱/۳۲۴۸۱ مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۱؛ ابلاغ تاریخ کارسازی چک تضمین شده \(وفق تعریف ماده ۲۴ قانون اصلاح قانون صدور چک\) در سامانه صیاد\(پیچک\)](#)
- ۱/۱۰. [بخشنامه شماره ۰۲/۵۲۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۰۶؛ اعلام نحوه محاسبه قاعده بازگشت ۸۰ درصد برگه‌های دسته](#)

[چک الکترونیکی](#)

۱/۱۱. [بخشنامه شماره ۰۲/۳۱۹۸۳۲ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۷؛ ابلاغ دستورالعمل اجرائی تبصره ماده ۱ قانون «اصلاح](#)

[قانون صدور چک» مصوب سال ۱۳۹۷](#)

۱/۱۲. [بخشنامه شماره ۰۳/۲۵۲۰۲۱ مورخ ۱۴۰۳/۱۰/۱۶؛ اعمال کنترل مطابقت کد پستی و کد ملی مشتری با](#)

[اطلاعات مندرج در سامانه ملی املاک و اسکان، موضوع تبصره ۸ الحاقی ماده ۱۶۹ مکرر «قانون مالیات‌های](#)

[مستقیم»](#)

فرآیند ثبت نقل و انتقالات چک:

۱/۱۳. [بخشنامه شماره ۹۹/۳۵۴۹۳۸ مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۰۶؛ ابلاغ تاریخ اجرایی ثبت نقل و انتقال و پرداخت وجه](#)

[چک‌های جدید موضوع ماده ۶ اصلاحی قانون «اصلاح قانون صدور چک» در سامانه صیاد\(پیچک\)](#)

۱/۱۴. [بخشنامه شماره ۰۰/۲۱۲۲۷ مورخ ۱۴۰۰/۰۱/۲۸؛ ارسال فرم پیشنهادی ارائه خدمات ثبت، تائید، انتقال،](#)

[ابطال و لغو ثبت/لغو انتقال چک در سامانه صیاد \(پیچک\) از طریق شعب](#)

۱/۱۵. [بخشنامه شماره ۰۰/۱۰۵۰۵۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۰۹؛ ارائه سرویس استعلام بدون احراز هویت چک و ارسال](#)

[گزارش چک‌های نقد شده درون بانکی، چک‌های ابطال شده و مسدودی/رفع مسدودی به بانک‌های عهده](#)

۱/۱۶. [بخشنامه شماره ۰۱/۱۷۶۱۸۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۷؛ ارائه سرویس زنجیره انتقالات چک به دارندگان چک](#)

۱/۱۷. [بخشنامه شماره ۰۱/۲۲۶۶۵۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۹/۰۹؛ ارائه سرویس رفع اثر چک در شرایط استرداد فیزیک](#)

[چک در سامانه صیاد \(پیچک\)](#)

۱/۱۸. [بخشنامه ۰۱/۵۲۳۸۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۰۲؛ نحوه تعیین تکلیف چک و ارائه سرویس‌های مرتبط در زمان فوت](#)

[ذی‌نفع، صادرکننده چک در سامانه صیاد\(پیچک\)](#)

۱/۱۹. [بخشنامه شماره ۰۲/۷۸۵۸۶ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۶؛ اعلام ضرورت ارسال رمز یکبار مصرف در فرایند انتقال](#)

[چک الکترونیکی](#)

۱/۲۰. [بخشنامه شماره ۰۳/۲۱۰۸۵۹ مورخ ۱۴۰۳/۰۸/۳۰؛ اخذ استعلام ماده ۲۱ پیش از فراخوانی از "تائید چک](#)

[توسط ذینفع" و یا "استعلام چک توسط دارنده" برای چک کاغذی و الکترونیکی](#)

فرآیند نقد کردن چک:

۱/۲۱. نقد کردن درون بانکی

۱/۲۱/۱. [بخشنامه شماره ۹۶/۱۸۰۵۹۷ مورخ ۱۳۹۶/۰۶/۱۱؛ نحوه ارائه اطلاعات چک‌های نقد شده به صورت درون](#)

[بانکی و ارسال مستند «دستورالعمل مرتبط با ارسال فایل‌های روزانه چک درون‌بانکی»](#)

۱/۲۲. نقد کردن بین بانکی (چکاوک)

۱/۲۲/۱. [بخشنامه شماره ۹۳/۱۸۰۷۹۱ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۰۳؛ ابلاغ اجرایی شدن سامانه چکاوک](#)

۱/۲۲/۲. [بخشنامه ۹۴/۹۵۴۲۰ مورخ ۱۳۹۴/۰۴/۱۵؛ ابلاغ مشخصات، ابعاد و محتوای مهر چکاوک](#)

۱/۲۲/۳. [بخشنامه شماره ۹۴/۳۰۲۹۲۲ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۱؛ ابلاغ ملاحظات امنیتی سامانه چکاوک](#)

۱/۲۲/۴. [بخشنامه شماره ۹۶/۷۷۱۶۳ مورخ ۱۳۹۶/۰۳/۱۶؛ ابلاغ زمان‌بندی عدم پذیرش چک‌های غیرصیادی](#)

در سامانه چکاوک

۱/۲۲/۵. [بخشنامه شماره ۹۷/۲۳۵۴۱۸ مورخ ۱۳۹۷/۰۷/۰۹؛ ابلاغ توصیه‌هایی در راستای پیشگیری در](#)

[پذیرش و پردازش چک جعلی در سامانه چکاوک](#)

۱/۲۲/۶. [بخشنامه شماره ۰۲/۷۹۹۶۶ مورخ ۱۴۰۲/۰۴/۰۷؛ عدم ارائه خدمت بین‌بانکی به چک‌های صیادی](#)

[نسل اول \(دسته چک‌های صادرشده قبل از سال ۱۴۰۰\) در چکاوک](#)

۱/۲۲/۷. [بخشنامه شماره ۰۳/۴۹۳۷۵ مورخ ۱۴۰۳/۰۳/۰۱؛ تاکید بر پذیرش و پردازش بین بانکی چک](#)

[الکترونیکی \(حضور و غیر حضور\)](#)

فرآیند اخذ استعلام چک:

۱/۲۳. [بخشنامه شماره ۰۰/۱۰۵۰۵۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۰۹؛ ارائه سرویس استعلام بدون احراز هویت چک](#)

۱/۲۴. بخشنامه شماره ۰۰/۲۷۸۹۴۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۹/۲۴؛ ارائه سرویس استعلام اقلام اطلاعاتی چک (استعلام ماده

۲۱ مکرر قانون «اصلاح قانون صدور چک»)، سرویس زنجیره نقل و انتقالات چک

۱/۲۵. بخشنامه شماره ۰۱/۱۷۶۱۸۳ مورخ ۱۴۰۱/۰۷/۱۷؛ ارائه سرویس زنجیره انتقالات چک به دارندگان چک

۱/۲۶. بخشنامه ۰۱/۵۲۳۸۴ مورخ ۱۴۰۱/۰۳/۰۲؛ ارائه سرویس استعلام وضعیت انتقال (درخصوص چک‌هایی با

ذینفعان مشترک)

فصل چهارم. کارمزد

۱. بخشنامه شماره ۰۲/۱۴۳۸۷ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۲۷؛ ابلاغ اخذ کارمزد راهبر فنی سامانه چکاوک

۲. بخشنامه شماره ۰۲/۳۲۷۸۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۱۷ (مدیریت کل نظارت بر بانکها و موسسات اعتباری)؛ کارمزد ثبت،

انتقال، استعلام اقلام اطلاعاتی چک و زنجیره انتقالات چک

۳. بخشنامه شماره ۰۲/۵۰۱۸۵ مورخ ۱۴۰۲/۰۳/۰۶؛ ابلاغ آخرین نرخ کارمزد سامانه چکاوک

۴. بخشنامه شماره ۰۲/۱۳۴۶۸۹ مورخ ۱۴۰۲/۰۶/۰۶؛ پرداخت حق تمبر مالیاتی چک دیجیتال (داده‌پیام)

فصل پنجم. پرسش‌های متداول

۱. بخشنامه شماره ۹۹/۲۸۹۵۹۹ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۱۱؛ پرسش و پاسخ‌های متداول شبکه بانکی در خصوص

سامانه‌های صیاد و پیچک

۲. بخشنامه شماره ۰۱/۳۲۴۷۹ مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۱؛ پرسش و پاسخ‌های متداول شبکه بانکی در خصوص سامانه

چکاوک

۳. بخشنامه شماره ۰۳/۱۰۱۰۳۰ مورخ ۱۴۰۳/۰۵/۰۳؛ راهنمای کاربری فرآیندهای اجرایی چک الکترونیکی